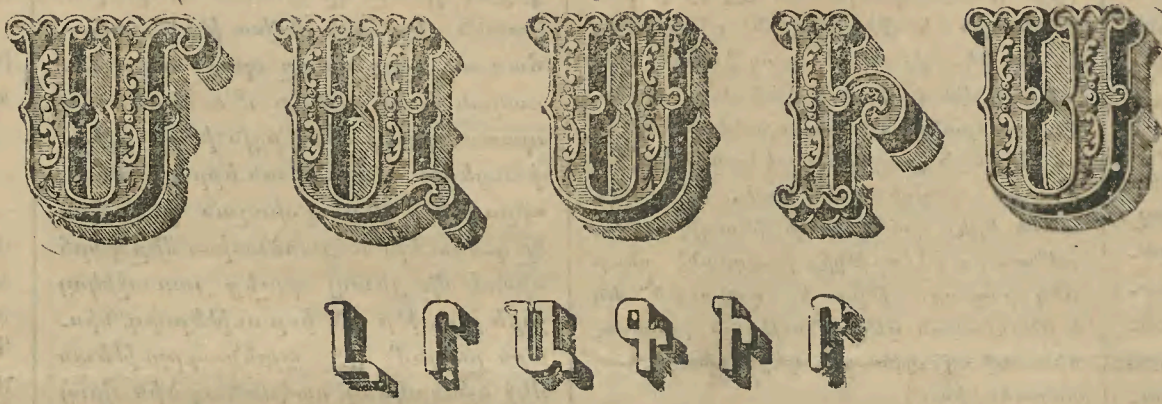

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր. 40 Մհճ.
Պաշտպան. 2 Լիրա
Վեցամս. Կ. Պոլսոյ 3 Մհճ.
Պաշտպան. 1 Լիրա
Ստոր երկիրներու 50 Ֆր.
Մանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 զուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 զրշ է. աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կը-
լայ :
Խորաքանչիւր թիւ 40 վարա արծ :

ՀԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու-
ած արքը խորագրութեան վրայ է :
Լրագրաց վերաբերեալ նամակ
կամ որ և իցէ գրութիւն խորագրի
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, զայս-
մի խառնաբերութեամբ չառնալի թիւ
198 :
Իսկ, Մասիսի գրասեն-
եան

Հիմարուած նա-

մի, յող ուած, ևս

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Նախարարաց խորհուրդը տակա-
ւին Կիւստինէի խնդիրը լուծած չե-
լաւի. Գարատաղի նոր ստիպմանց հա-
կաւակ, որով տառն օր պայմանաժամ
կուտայ եղեր Բ. Դրան. եթէ մինչեւ
այն ատեն յիշեալ դիրքն իրեն չը
յանձնուի, տառն և հինգ. հազար
զօրք պիտի մտցնէ եղեր հոն : Բայց
ի՞նչպէս. — Այլապիսկ լաւ զինեալ
են և հաստատապէս մտադիր դի-
մադրելու. գիրքը լեռնային և ա-
մաւր է, և Գարատաղցի չեն կըր-
նար դիւրութեամբ վաճառել անկէ
իրենց ոստիւնները : Բ. Դրան դիւ-
րին կացութեան մը մէջ է. իւր դէմ
ունի այն հիւսիսային Ալպանիայի
նեւրն, որք Մէհմետ Ալի փաշան ըս-
պանեցին. ուստի եթէ որչէ յիշ-
եալ գիրքը Գարատաղի յանձնել,
չատ հաւանական է որ Ալպանիայի
շահագործին. միւս կողմէն Գարա-
տաղցի խօսք չեն հասկնար : Կըս-
ուի թէ մէկ Գարատաղցի մը կրնայ
տառն Ալպանիացւոյ յաղթել : Բ. Դը-
րան հանրածանօթ խոհմութեանը
չ'պայքը թողուլ որ այս երկու տա-
րերաց մէջ արեւմուտու կուլ մը
ծագի : Առաջարկողներ կան որ Բ.
Դրանը Կիւստինէէն իւր զօրքն ետ
քաշէ, Ալպանիացւոյ ընթացքին
դէմ բողբէ, և Գարատաղի աղքա-
րաբէ որ եթէ կուգէ՝ կրնայ մտնել
հոն : Բայց այս ընթացքն ալ իւր ան-
պատահութիւնն ունի, քանզի իս-
լամ աշխարհի առջեւ այնպիսի կեր-
պարանք մը կ'առնու թէ Բ. Դրան
Ալպանիոյ քաջերը Գարատաղցինե-
րուն ճիրանը թողուլ ետ կը քաշուի
հետեւաբար այս խնդրին ամեն կող-
մանէ կնճռալից է : Բայց կը յուսամք
որ նախարարաց իմաստութիւնը մէ-
ջէն երեւելու ճանբայ մը կը գտնէ :

Հեղինական խնդրոյն վրայ պատ-
ուիրակաց եօթներորդ նիստն երէկ
տեղի ունեցաւ և այս նկատմամբ
առնուած վերջին լուրերը վարը կը
հրատարակեմք : Ընդհանրապէս տը-
պաւորութիւն մը գոյանալ սկսած է
թէ այս բանակցութիւններէն բնու-
արդիւնք մը չ'պիտի արտադրի, և
հուսկ ուրեմն խնդիրը տէրութեանց
միջնորդութեան պիտի կարօտի : Այս
միջնորդութիւնն երբ և ի՞նչ եղա-
նախաւ պիտի լինի. — տակաւին յայտ-
նի չէ : Անցեալները լորտ Սալիսպլի
և Պ. Վատինիկոն Տիբերի մէջ տե-
սակցեցան, և կըսուէր թէ երկու
նախարարը Հեղինական խնդրոյն և
թուրքիոյ երկուստեք բարենորոգմանց
նիստումը իրենց բռնելը ընթացից

վրայ համաձայնած են : Գուցէ ասոր
դորձադրութեան ի մօտը ձեռնար-
կուի, քանզի Հեղինական խնդիրը
բաւական երկնցաւ, և կարելի է որ
բանակցութիւնը խզուելու մօտենան
իսկ ելմտական վիճակն յայտնի է, և
աւելի երկարաձգումը կրնայ ծանր
հետեւանք պատճառել : Կըսուի նաեւ
որ եթէ Բ. Դրան ինքնին չ'բարե-
նորոգէ երկուստեք վիճակը, Պէրլինի
վերաժողովին յիշ տեսնադրութեան
մէջ որոշուած Եւրոպական յանձնա-
խումբը կազմել հարկ պիտի լինի :
Բայց այսպիսի միջոց մը Բ. Դրան ան-
կախութեան կը դադի, և տէրու-
թիւնը կը վարանին անշուշտ անոր
դորձադրութեան անյապաղ ձեռ-
նարկել, թողուլ որ կայսերական կա-
ռավարութիւնն, եթէ կարելի է,
այն յանձնախումբին ընկերին ինքնին
ընէ : Երբ այս յոյսը չկատարի, այն ժա-
մանակ հարկաւ տէրութիւնը իրենց
բռնելը ընթացից վրայ պիտի խոր-
հին, կամ թերեւս արդէն խորհած
և որոշած են : Աւելի հաւանական
է սակայն որ դիւանագիտութիւնը
դէպքերուն հետեւի :

Ռուսաց Թէքքէի թիւրքմէննե-
րուն դէմ զրկած զօրաբաժնին վրայ
եկած լուրերն հակասական են. նախ
հեռագիր մը ծանոց թէ Ռուսը յաղ-
թանախա Մէրի մօտ են, որ Աֆ-
ղանստանոյ սահմանին մօտ է. յետոյ
այս լուրն հերքուելով ծանուցուեցաւ
թէ Ռուսը Կասպից ծովուն եղերքը
նահանջած են, և ձմեռն հոն պիտի
անցունեն : Այս վերջին լուրն առա-
ւել հաւանական կը թուի՝ քանզի
զօրավարին հապճեպով թուրքստան
վերադառնալուն նայելով : Տարակոյտ
չկայ որ եթէ Ռուսը յետոյ նահան-
ջած են, մեծ զօրութեամբ կը վերա-
դառնան և իրենց նպատակակէտին
կը հասնին : Զինուորական շարժմանց
հետ իմիտան դեպքանական բանակ-
ցութիւնը ալ կը լինին՝ Կեդրոնական
Ասիոյ և Աֆղանստանի ապագայ վի-
ճակին նկատմամբ երկու տէրութեանց
միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնե-
լու համար : Անդղիոյ և Ռուսիոյ յա-
րաբերութիւնները բաւական ցրտա-
ցած կերակն : Անդղիոյ ներքին դու-
րոյ նախարար Պ. Բրօսի ասեցաւ իս-
տութեան մէջ վերջին պատերազմին
պատասխանատուութիւնը Ռուսիոյ
վրայ ձգուած էր. լորտ Սալիսպլի ալ
Ռուսիոյ դէմ ասեցաւ իստութիւն մ'ը-
րած էր, որ Բեդրապոլի լրագրաց
ջիւղերուն դադած է : Բայց Անդղիոյ և
Թուրքիոյ յարաբերութիւններն ալ
Անկիւ—Օսմանեան դաշնագրին կնք-
ւած ժամանակուան շախ մտերմական
չերեկիւր լորտ Սալիսպլիի առաջար-
կութեամբ Բ. Դրան Անդղիոյէն բե-
րել տուած սպաններն՝ որք ժանտար-
մա ըսուած զինուորութիւնը պիտի

կազմակերպէին, ամիսներով պարապ
ժամանակ անցունելէ ետեւ, չընդու-
նելով իրենց ամառական 0/0 40 զեղ-
չը, չուղեցին իրենց զրկուած աւե-
ղերն երթալ, և Օսմանեան պանքա-
յին հրաման եղեր է որ անոնց վճա-
րումը դադարեցնէ : Անդղիոյի սպայ-
ալ իրենց պայմանագրին յենով կը
բողբեն, և ահա նոր դադարումը Սըր
Լէյարտի համար :

ԿԱՐՍԻ ԴԵՊՔԸ

Ռուսական Կորս լրագրին Կարսի
թղթակցն հետեւեալ նամակը կը գրէ.

“Կիրակի օրը քաղաքիս Հայոց
առաջնորդ արքեպիսկոպոսը Կեդրո-
նական Ասիոյ մէջ վախճանած լազա-
րէֆ զօրավարին հոգւոյն հանդատեան
համար եկեղեցւոյ մէջ յատուկ պաշ-
տօն կատարելէ ետեւ, և կեղեցին ներ-
կայ գտնուած ժողովրդեան՝ ինչպէս
նաեւ Հայոց բոլոր դպրոցներուն աշա-
կերտաց հետ նորոգ կառուցեալ աղ-
ջկանց դպրոցն երթալով, պաշտօ-
նապէս բացման արարողութիւնը կա-
տարեց :

“Հետեւեալ օրն այդ դպրոցին մէջ
գտնուին սկսան : Բայց երկրորդ դա-
սի միջոցին, Կարսի ոստիկանութեան
գլուխ Պ. Փաշէնքօ՝ հետը քանի մ'ոս-
տիկան առած՝ եկաւ և դպրոցին ան-
միջապէս դուրսելու հրաման տուաւ :
Վարժապետը պատասխանեց թէ
տակաւին արձակուրդի ժամը չլինե-
լով, ինք արտօնութիւն չունէր դըպ-
րոցը դուրսելու. իսկ ոստիկանութեան
գլուխն, յայտարարելէ ետեւ թէ դըպ-
րոցը բոլորովին լաւփանեալ էր, դա-
սարանները դնաց և սպառնալեօք
հրամայեց աղպոյց որ անմիջապէս դիւ-
րերնին առնելով երեւն երթան :

“Անդղիոյ սաստիկ վախճան,
բայց ըստ որում իրենց վարժապետէն
հրաման չէին կրնար առնուլ դպրո-
ցն մեկնելու, անդերեւն չարժե-
ցան, որով Պ. Փաշէնքօ աւելի բաշ-
կացաւ :

“Այս միջոցին Հայոց առաջնորդը
դպրոց կը մտնէ :

“Ոստիկանութեան տեսուչը խօս-
քը Ն. Սըրապիւթեան ուղղելով կը-
ռէ. “Յաւով կը յայտարարեմ թէ Հա-
յոց բոլոր դպրոցները գոցելու պար-
տաւոր եմ. այս դպրոցները՝ Կոյ-
“կասիոյ հասարակային կրթութեան
“անօրէնէն արտօնութիւն չառած
“բացուել էին, ուստի Կարսի հըրա-
“մատար և կառավարիչ Յրանքինի
“զօրավարը գրաւարապէս հրաման
“տուած է ինձ գոցել զանոնք :

“Հայոց առաջնորդը կը պատաս-
խանէ ըսելով թէ. “Այս դպրոցն մէջ
“սխալ մը պետք է լինի : Հայոց դըպ-
“րոցները սովորական դպրոցներ չեն,
“այլ կրօնական դպրոցներ, որք Հա-
“յոց կաթողիկոսին հսկողութեան

“ներքեւ կը գտնուին, և Վեհ. կայս-
“րն յատկապէս արտօնութիւն տը-
“ւած է ասոր : Կրօնական դպրոցներ
“բանալ Հայոց մէկ այնպիսի առանձ-
“նաշնորհութիւնն է, զոր ոչ ոք եր-
“բէք զայցած է իրենց, և Հայք այդ
“առանձնաշնորհութիւնը նուիրական
“համարելով, մեկու մը միջամտու-
“թիւնը չեն ընդունիր :

“Իսկ ոստիկանութեան գլուխը
կըսէ թէ ինք պաշտօնատար մ'է, և
հետեւաբար առած հրամանին համե-
մատ դորձելու պարտաւոր : Յետոյ
Պ. Փաշէնքօ դպրոցը պարպել կսկի-
Հայոց առաջնորդը թէ և կըրողքէ,
բայց արուած հրամանին առջեւ կը
խոնարհի :

“Հայոց վարժարաններուն գոյ-
ուիլը Կարսի Մահմետականաց վրայ
ալ խիստ գէշ տպաւորութիւն ըրաւ :
Խալաքը կը վախճան թէ օր մ'ալ իրենց
Քաշէնքօնը գոցելու հրաման երէն :

Անդղիական լրագիրը Ռօպէրթս
զօրավարին Քեռայի մանեւրան վրայ
ընդարձակ տեղեկութիւններ կը հը-
րատարակեն 1879 հոկտ. 12ին, Անդ-
ղիական զօրքն այս երբորդ անգամ
Աֆղանստանոյ մայրաքաղաքը մտաւ :
Եղած կարգադրութեանց համեմատ
այս դէպքը զինուորական հանգիստ
մը կերպարանք առաւ, որովհետեւ
Անդղիացիք Արեւելեան ժողովրդոց
երեւակայութեան վրայ իշխելու ցոյց
մաններուն անտեղեկ չեն կրնար
լինիլ : Ռուսի Ռօպէրթս զօրավարին
և իրեն ընկերակցող Անդղիական
բարձրաստիճան սպայից և երկրացի
գլխոց և Աֆղան Սէֆաւարաց անցած
բոլոր ճանքուն երկու կողմն Անդ-
ղիական զօրք շարուած կը կենային,
նուագարանք և փողեր կը հնչէին :
Քեռայի զօրան վրայ Անդղիական
զօրքը կը պարզուէր. զինուորական
սպայներ կը արուէին և թնդանօթ
ներու որոտումը կը ծանուցանէր թէ
միանգամ ևս Մեծին Բրիտանիոյ բաղ-
դը կը վայրի Կեդրոնական Ասիոյ մէջ,
և միանգամ ևս քաղաքակրթութիւ-
նը յաղթանակ կը տանի կէս-վայ-
րենի երկրի մը վրայ :

Էմիր Եագուպ խան դիւրահաս-
կանալի զգացմամբ մը չուղեց ներկայ
գտնուիլ այս հանդիսին, և հիւանդ
ձեւացաւ, իսկ անկէց յետոյ դիւանք
թէ Աֆղանստանոյ գահէն հրաժա-
րած է :

Ռօպէրթս զօրավարը Պալա-Հիտա-
րի մէջ Էմիրին պալատը գնացած
ժամանակ՝ Անդղիական դեպուստ-
տան քովէն անցաւ, ուր մէկ ու կէս
ամիս առաջ տեղի ունեցած կոտ-
րածին յիշատակն անշուշտ յողթա-
կան Անդղիացւոյ միտքն աւելի բոր-
բորելու ծագայած է. դեպուստա-
տուն աւերակ դարձած էր. թէ
այս չէն լին և թէ շրջակայ չէնք

մեկնայն պիտոյն ք վարժարան մը կու-
ռուցուի ապա Անանօֆի կողմանէ :
Կառարկեն նաեւ թէ այս ամուսնու-
թիւնը թէև խիստ սպորթնաւոր է և
քննդէմ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ,
բայց անհրաժեշտ էր , որովհետեւ ա-
զա Անանօֆի միակ որդին է եղբոր ա-
մուսնային , և թէ իւր եղբորը ա-
մուսնային անհաւի սիրահարեալ որ
անդամ մը ինքզինքն սպաննելու ե-
լեր է , և հազիւ ազատեալ են :

Ինչպէս ըսինք , կը պատմուին ու-
րիշ պարագաներ ալ որ ինչ գայ-
թակցական չեն . սակայն առ այժմ
զանց կընեմք՝ յուսալով որ Պատ-
րիարքարանը պաշտօնական երկտող
ժանուցմամբ մը կը հրատարակէ բուն
եղբրութիւնը , ի բարձու մն գայթակ-
ցութեան՝ որ կարելի է ընդհանրա-
նալով լու հետեանք մը չունենար :

Փառնք

ԹՂԹԱԿՈՒԹԻՒՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱՅԻՐՈՅ

ՆԱՍՏԱԿ Ի ՌԻՍՏԱՍԱՆԷ

Մտկկայ 20 Սեպտ. 1879

... խմբագիր Տէր .

Ներկայ Սեպտեմբեր ամսոյս Անն
վերայման խաչի տօնախմբութիւնը՝
Մայրաքաղաքէն Հայ Ժողովրդականք
այս տարին կատարեցին անօրինակ
շքեղութեամբ և մեծախաղաչ
հանդիսիւ ի պատիւ հարիւրամեայ
Յօրէիւնի տեղւոյս Սուրբ Խաչ տ-
նուն Մայր եկեղեցւոյն , որ կառուց-
եալ է յամին 1879 Լազարեան աշ-
խարհահաշտ արդատահան , ինչպէս
նաեւ Սանկը-Քեթերպուրի քաղաքի
և Մոսկովայի այլ եկեղեցիքը ևս ճե-
մարանը : Այս օրինակ ազգային մեծ
տօնախմբութիւն մ'իւր փոքմ'նշանա-
կութեամբ Ռուսիոյ մայրաքաղաք-
ներու մէջ ցայտօր պատահած չէր :
Տեղւոյն Աւագ քահանայն Սուրեն-
եանց և Պ. Երեմիոսի փանեանց
օրերով յառաջ Մոսկովայի օրագրաց
միջոցաւ հրատարակել էին ի լուր
ընդհանուր Ժողովրդաց այս կատա-
րելիք հարիւրամեայ տարեդարձի
հանդիսի մասին . ի հետեւումս որոյ
կիրակէ օրն խառն բաղմութիւն ժա-
ղովրդաց արանց և կանանց Ժողով-
ցան սուրբ Խաչի եկեղեցին ո'չ մի-
այն քաղաքի դառնումներէն , այլ
և հետաւոր ամուսնոյններէն : Ժա-
մը 10ին ըստ տեղական սովորութեան
ժամերգութիւնը սկսեցաւ : Հրաւի-
րանօք Աւագ քահանայն պատա-
րագին էր Պօլսեցի Գեր. Ամբրոսիոս
վարդապետն Ռուբինեանց , որ այս
օրերու եկած էր մայրաքաղաք Կոն-
ստանդուպոլիսէն : Երկրորդ-
ժական Ռուսիայի համար նը-
պատահաւ հաւաքելու նպատակաւ :

Յիշեալ վարդապետը՝ պատարա-
գին Հայրմերին ժամանակը աշխոյժ
տառնախօսութեամբ գեղեցիկ և յոյժ
ազգու քարոյ մը տաաց , նախ հա-
մառօտիւ բացատրելով այն օրուան
տօնին նշանակութիւնը , և յետ այ-
նորի հասկացնելով ժամանակիս պո-
հանջմանց կարեւորութիւնը գառախ-
տարակութեան միջոցաւ : Պատարա-
գէն յետոյ կատարեցաւ հոգեհան-
դիսաւ Լազարեան ազգատոհմին հա-
մար , մեր ազգի բարեբաղայ , որոյ
կառուցած եկեղեցիքը և Մեմարանը
ազամանդի նման կը վայլին երկուց
մայրաքաղաքաց մէջ և Ռուսիոյ Հա-
յոց պարծանաց գլխաւոր առաքելոյ-
քնն են : Եկեղեցւոյ հանդէսը լրա-
նալէն յետոյ բաղմութիւնը գլխեց
գէտի Լազարեան ճեմարանը , որ
հանդէպ եկեղեցւոյ : ճեմարանի մեծ
գահիճը զարդարուած էր շատ գե-

ղեցիկ : Թագաւոր կայսեր , Լազար-
եան ազգատոհմին և այլ մեծամե-
ծաց պատկերները ծաղկներով ու
պսակներով շքեղացուցած :

Հանդիսականք գահիճի մէջ բազ-
մեցան արժանեալ վերայ , ուր և
աշակերտը ճեմարանին երկու հար-
իւր յիսունի չափ կանգնած երկու
կողմը սկսեցին միաձայն երգել «Տէր
կեցի՛ գէշայն» : Յետ այնորիկ տէր
Յակոբ Աւագ քահանայն Յարեն-
եանց , որ նոյն ճեմարանի նաեւ կը
նստայց է , բարձրանալով ամբիօնի
վերայ ընդարձակ ճառ մը կարդաց
Յօրէիւնի առիթով՝ մոռնաւորա-
պէս նկարագրելով Ռուսիոյ մայրա-
քաղաքաց եկեղեցւոյ և Լազարեան
ճեմարանի շինութեանց պատմաւ-
թիւնը , Հայ ազգի՝ Ռուսիոյ մայրա-
քաղաքաց այլ և այլ կողմերու գաղ-
թականութեանց շարժառիթը , և ի
վերջոյ մայրաքաղաքներու մէջ հաւ-
տատուածները և ունեցած դարձու-
նեութիւնները իրենց ընդունակու-
թեամբը և : Հաւաքուածութիւնը վեր-
ջանալուն հանդիսականք մեծ ժա-
մահարութեամբ յոյց տուին իրենց
գահունակութիւնը : Այս միջոցին
քաղցրամայն երաժիշտ աշակերտը
նորէն սկսեցին երգել : Իսկ ի վեր-
ջանալ երգոյն՝ ճեմարանի անսուշ Կ-
փանեանցը կարդաց Ռուսերէն լե-
զուաւ դրած շատ գեղեցիկ և ազ-
գու ճառ մը , նկարագրելով Լազար-
եան ազգատոհմին անհաւի և անօր-
նակ բարեգործութիւնները , մայրա-
քաղաքաց եկեղեցւոյ և ճեմարանի
կառուցման վերաբերութեամբ , ու
բուն վերջանալուն հանդիսականք նը-
մանապէս մեծ ժառանգարութեամբ
արտայայտեցին իրենց գահունակու-
թիւնը : Իսկ երաժիշտը միւս կողմէն
բարձրացնելով իրենց քաղցր ձայնը՝
երգեցին կրկին քանի մը ազգային
ընտիր երգեր և այսպէս երկու ժա-
մի չափ տեւեց գահիճի ճառախօսու-
թեանց և երգոց զուարճութիւնը :
Այս միջոցին երբ հանդիսականք
մեկնելու էին մէկ գահիճէն գէտի
միւսը , ուր ճաչի սեղան էր պատ-
րաստած , բաժանեցին հանդիսա-
կանաց հարիւրամեակին առիթով
Սուրենեանց Յակոբ Աւագ քահանա-
յի խմբագրած գրքերէն , յորում ա-
ւելի մանրամասն նկարագրած է Ա-
մասում Ռուսաստանի Հայ ազգարը-
նակութիւնը մինչև տաան և ութե-
րորդ դարու վերջերը , Բ. մասի մէջ
Ռուսաստանի Հայ ազգարեանակութիւ-
նը յընթաց տաան և իններորդ դա-
րու , և Գ. մասի մէջ Հայոց եկեղե-
ցիքը , Լազարեան ճեմարանը և Գառ-
պարեան անկեղանոցը : և այս իսկ
միջոցին բացուեցաւ նաեւ ստորագ-
րութիւն ներկայ գտնուող Գեր. Ամբ-
րոսիոս վարդապետին հետեւող
թիւնմբը բացուելիք Ռուբինեան
երկարգործական ուսումնարանի հա-
մար : Մեր առատաձեռն Հայերը սի-
րով և յօժարութեամբ ստորագրե-
լով մատենի մէջ ներկայացուցին ի-
րենց սրան բղխած նուէրքը , որոյ
գումարը հասաւ հազար երեք հար-
իւրի չափ բուպիլի , ջնայելով որ ժա-
ղովրդացմէն շատերը այսպիսի Ժող-
վարութիւնէ բաւական ձանձրու-
ցել էին , քանզի Լիմիտանցի Ստե-
փանէ վարդապետը Մոսկովայէն մեկ-
նելը գեռ մէկ ամիս չէր , որ եկած
էր վեհափառին կողմէն Լիմիտանի
ճեմարանին համար նպատաւ Ժողով-
լու և երեք հազար չորս հարիւրի
չափ ալ տանելու յաջողութիւն ու-
նեցել էր : Ռուբինեանց Ժողովուր-
դը , նա՛ միշտ տուել է և գարձեալ
կուտայ : Երանի թէ Հայր սուրբն-
քնն ալ բարեգործական նպատակաւ
Ժողոված փողերուն հետ մնալու

խորժով վարուին , աղբի ընդհանրու-
թեան շահուն համար գործ գնեն
զայն . . . :

Ճեմարանի երկրորդ գահիճի մէջ
շատ հարուստ սեղան էր պատարա-
տած հարապարտութեամբ եկեղեց-
ւոյ երեցիփոխան Մեղքանի Գառապար-
եան փանեանց . յիսուն հարիւր չափ
պատնասոր անձինքներէ Ժողովեցան
ճաչի սեղանին : Երբ շարժանեալի
գաղթի միջոցին բարձրածայն կեց-
ցենեալով ըմպեցին՝ նախ Ռուսիոյ
ինքնակալ կայսեր Ազգ. քահանգրի կե-
նաց երկարութեանը և առողջու-
թեանը համար : Երկրորդ բաժակաւ
Լազարեան ազգատոհմին կանգնե-
ցուցած մեծամեծ շինութեանց հա-
մար յարատեւութիւն և ժառանգաւ-
որացը երկար կեանք բարեմաղթե-
լով : Երրորդ բաժակը ամենայն հա-
յոց վեհ. Կաթողիկոսին կենացը :
Չորրորդը՝ փան երկարութեան կե-
նաց և առողջութեան ազգատեղ Պատ-
րիարքին Կրտսեանցն ապրող Տեառն
Ներսէսի և նորա գործակից հոգե-
ւորական և աշխարհական ազգային
երեսփոխանաց , որոնք գիշեր և ցե-
րէկ կը տաղնային Հայկական խնդ-
րոյն մէջ և իրենց անձնանուէր ծա-
ռայութեամբ կաշխատին Հայաստա-
նի խեղճուկ ազգայնոցս տառապեալ
վիճակը բարւոքելու : Հինգերորդ
բաժակը Գ. Ամբրոսիոս վ. և Յակոբ
Ա. Բ. կենացը : Վեցերորդը՝ ճեմա-
րանի Տեաչի Պ. Գանանեանցի ուսուց-
չաց և աշակերտաց : Եօթներորդը՝
երեցիփոխան Մեղքանի Գառապարեան
փանեանցի : Այս միջոցին Պ. Զայր-
մայր Մանրեանցը գեղեցիկ ճառով
մը այս պատուական և հազուադիւ-
րեան վերջանալուն երկտառանմայ
Ջեմարանը և արդիւնաւոր ծա-
ռայութիւնը նկարագրելով առաջար-
կեց հանդիսականց նորա համար
պատարաստ շնորհակալութեան թեր-
թը ստորագրելու : Այս արդարացի
առաջարկութիւնը ևս հանդիսական-
նաց կողմէն մեծ ընդունելութիւն
գտաւ , որոնք իրենց օրոքի զգաց-
մունքը և երախտագիտութիւնը իւ-
կոյն ցոյց տուին թէ ուրախութեամբ
ստորագրելով սակեցօժ թերթը և թէ՛
երկարաձեղ կեցցենեալով ըմպելով
նորա կենացը : Ութերորդ բաժակը
ըմպեցին հանդիսականաց բոլորե-
ցունց կենացը . այս ևս երկարաձեղ
կեցցենեալով բաւական ժամանակ շա-
րունակուելէն ետքը՝ վերջացաւ ճա-
ռը և հանդիսականք գրկախառն
համբուրել և շնորհակալութեամբ
միմեանց հրաժարական ողջոյնը տա-
լով յորեւեցան տեղերը՝ անձնելի տա-
ռելով արձանագրելով իրենց սրտի
քարտիկը վերայ այս մեծ օրուան ազ-
գային շքեղ հանդիսին յիշատակը :

... Տէր այս Ազգ. տօնախմբու-
թեան փառաւոր հանդիսի եղելու
թիւնը կը յուսամ որ Ձեր պատուական
յրադրոյ միջոցաւ կը բարեհաճէիք հաւ-
ցնել ի լուր ընդհանրութեան սիրե-
լի ազգիս՝ յուրախութեան և մեկնի-
թարութեան ազգատիրաց :

Սո. Զա. Սահեանց

1879 սեպտ. 19 եօղաւ

... Տէր Խմբագրապետ .
Պերլինի վեհաժողովոյն Հայոց նկատ-
մամբ արամադրած 61 երորդ յօդուա-
ծոյն հրատարակումն ի վեր Հայն զդա-
ցած է որ իւր անմեղ ճակատին վրայ
ղոյնմ թաղմադարեան թշուառութեան
հարստահարութեան և աղիտութեան տը-
խոր խորշումները միմիայն ուսման և
գիտութեան լուսով պիտի շարունակուի . արդ-
Պարտաւան Գարեցապետաց-Պրեմիան
և Նիկիեան և այլապէս ընկերութիւններ
երեսն գաղով սկսած են անխնայ քանիք
և քրտակիւր արշաւաւթի կողմէն Հայաս-

տանի խորին ծոցը հեծող այն հէք ման-
կուայն լըռն սրտին՝ յուսոյ , և խաւար
մաայը լուսոյ ճառագայթներ ծառայել :
Ապաքեն վերայիւեալ ընկերութեանց
բարեւոյժ ճեմարանի թիւններն զրկեալ
յԱզգ. տօնի Երկայն ժամանակէ ի
վեր բնակող ազգատեղ և Հայրենասիր
ազգային մը Պօլսեք դատարն ընդար-
ձակ գաղտնաւ զայս արուած 43 Հայ
գիւղօրէից և տաան հազարէն աւելի բը-
նակչաց մանկուայն աղիտութեան անու-
ղաքի ճիրանաց ներքեւ հեծելը իւր սուր
հայեցողութեամբ նշմարելով բարեհա-
ճած է կեդրոնական զիւրթթիկ վար-
ժարան մը բանալու նպատակ ունենալը
խնայել , և իւր ճեմարանութեան իւր
ապացոյց հարիւր Անդրիական սակեց
գումար մը զրկել . տեղւոյս Թագական
խորհուրդը յիշեալ ազգատիրին փեմ նը-
պատակը ի գործ ածելու համար արժան
համարած է տեղս Տնօրէն Ժողով մը
կազմել :

Տնօրէն Ժողովս իւր անաչին նիստին
մէջ որոշած է յիշեալ զիւրթթիկ կեղ-
րանը համարուող «Թէրպիլ» ի մէջ Սեթ-
եան անուն գիւրթթիկ վարժարան մը
բանալ :

Որոշած է նաեւ , իւրեանց խեղճ հայ-
րենիքը ուսման և գիտութեան շնորհիւ
ծաղկեցնելու անկարողութիւն ետողիւր
տոչորով բայց 1875—74 ամաց անողորմ-
լի սովին և նամանաւաճ անցեալ տը-
խարհաւոր պատերազմին պատճառաւ ոչ
թէ գիւրթթիկ զօրացաց ծախսոց՝ այլ
հազիւ օրական արարներն ճարեւու
անկարող կացութեան մը մէջ գտնուող
յիշեալ երկրորդը Ժողովրդեան ներկայ
վիճակն ի նկատի առնելով համայն ազ-
գայնոց օգնութիւնը հայցելու համար ի
հրապարակ ինկել :

Ռուսի , Խմբագիր Տէր , նախ յիշեալ
հայրենասիր ազգայնի բրած և խառա-
ցած բարեբարութեան համար յանուն
Պօլսեքի գիւղօրէից տաան հազարէն ա-
ւելի բնակչաց և մեր խորին շնորհակա-
լութիւնը մատուցանելով կը խնդրեմք
Ձեր Մեծապատուութենէն որ այն զը-
րութեան ձեր պատուական լրագրոյն մէջ
էլ մը շնորհելով բարեհաճէիք Ձեր ազգու և
բարձր գիտութեամբ Նիկիեայ մի կա-
րետր խորը վերածնող Հայ ամեկուայն
յառաջադիւրթեան բարոյապէս և թէ
նիւթապէս ձեռնառութիւն շինայելու
համար համայն ազգայնոց ուղարկութե-
նը հրաւիրել , որով միամբ Ձերդ Մեծա-
պատուութեան շնորհապարտը :

Ի Գիտեց Տնօրէն Ժողովոյ
Սեթեան վարժարանի ի Պօլսեք
Ատենապետ Ատենապետ և Գանձ.
Աւագի Յ. Սահեան Ստեփան Սահեան

Ե. Զ. Դ.

ՊԱՍՏԱՐԱՆ

ԳՐԱԲԻՒՆ ԷՖԷՆՏԻ ՄԱՆԻԿԵԱՆ

Իւր դրամներու վաճառքով Ժողով-
Պաղէ-Գաղու Բախմ-Փաշա խան
թիւ 13 և 14 սենեակները , զոր կը
ժանուցանէ ի գիտութիւն յաճա-
խորդաց :

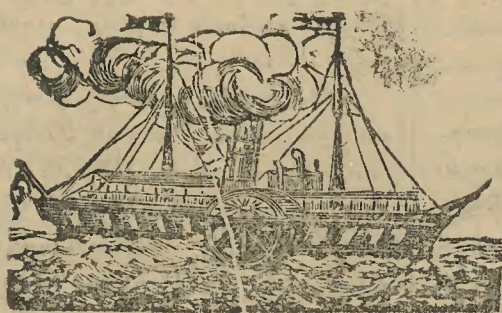
Ի Լ Ա Ն

Նիւամիլէ Նանը աղիւ խաւրէսի
տէլիմէնիլի հարաւթիւնաան օլա-
րադ շուրութը մուգարբէրէսիլլէ ֆի-
րութի օլունաճաղը եվլիճէ լըան օ-
լունան պէշ երեզ պին գըլէ քէրէ-
կին պէհասը մէջըլիւր քէրէկին տէ-
լիրմէնիլիլիտէն գաղտըրըմաղաան
եվլիլ սիմ մէճիտիլլէ երկիրմի զրուշ
հիստալլիլլէ նաղտէն վէ բէշլիլլէ թէ-
տիլլէ օլունաճաղ իւզրէ պէհէր գըլէ-
սի օն տէօրթ վարայա թալիպի էօհ-
տէսիլլատ օլուպ թըրլիլլէ եվլիլլէ օն
պէշլիլլէ վաղար իրթէսի կիւնիւ գա-
րարը գաթիսի վերլիլլէ յիւնէն , իշ-
թիրարնա թալիպ օլունալըրն եվլիլլ
մէջըլիլլատ Տարի Շուրոյի առքերիլլէ-
կէլմէլլէ :

11 թըրլիլլէ եվլիլլ 1879
Պաղը Սէրապէրիլլ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ չարտնակ փոքի ցաւ . փորհարութիւն, ստամոքսի անհանգստութիւն, անքուն մնալ, չլցլային զբժուութիւն եւայլ կունենան, մանատաղ ակռա հանելու միջոցին, և այդ նեղութիւններն ալ աւելի կը տատականան ամառւան տեղ, եղանակին ։ Սովորին ճիւղ բոբը փորոյի շեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջը կառնէ ու կը բըժըլիէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ ,յուրախութիւն մեծ իւր մնողաց ։ Գործածողները շատ գոհ են ։ Ուղեղը կրնայ փորձել . զինն ալ ժան է . նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի , վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անգուշ զրգալ . կը ծախուի . կ, Պոյն Ղալախիտ Մինասեան և ընկերաց Սմերիկայի մայրաքան

ԽՐԲԱԳԻՐ—ՏՆՈՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

ጸሐፊዎች ከጊዜ ጊዜ የሚጻፉትን

1 45 Արեւմտաւայելէն, Գուրաւշ : Օրթաք : Պէշիկ :

2 Արեւմտ. վանիք. Չէնիկէ, Պէշիկ, Գուրաւշ, Գապաթ :

4 Պէշիքօղ, Բաշապ, Գանի Ա. Հիսար, Գանտ, վանիք, Չէնիկ, Պէշիկ, Գուրաւշ :

4 Ենիմ. Մէշարդու, Պէշիքաթ, Թարապ, Ենիք, Սիշէն, Պոյաճ, Բ. Հիսար, Պէշիք, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

1 45 Բ. և Ա. Գապաթէն, Մէշարդու, Պէշիքաթ, Թարապ, Պէշիքօղ, Բաշապ, Բ. Թ. մահ, Գանի, Ա. Հիսար, Գանտ, վանիք, Չէնիկէ, Պէշիկ, Գուրաւշ : Գապաթաշ :

2 Ենիմահ, Մէշար, Պէշիքաթ, Թար, Ենիք, Սիշէն, Պոյաճ, Բ. Հիսար, Պէշիք, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

3 Ենիմահ, Մէշար, Պէշիքաթ, Թար, Ենիք, Էմիրի, Պոյաճ, Բ. Հիսար, Պէշիք, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

3 45 Պէշիքաթ, Թարապ, Պէշիքօղ, Բաշապ, Բ. Թ. մահ, Գանի, Ա. Հիսար, Գանտ, վանիք, Չէնիկ, Պէշիկ, Գուրաւշ, Գապ :

4 30 Պէշիքօղ, Բաշապ, Բ. Թ. մահ, Գանի, Ա. Հիսար, Գանտ, վանիք, Չէնիկ, Պէշիկ, Գուրաւշ, Գապաթ :

4 30 Ենիմ. Մէշարդու, Պէշիքաթ, Թարապ, Ենիք, Էմիրի, Պոյաճ, Բ. Հիսար, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

5 30 Ենիմ. Մէշարդու, Պէշիքաթ, Թարապ, Ենիք, Էմիրի, Բ. Հիսար, Սիշէն, Օրթաք, Պէշիկ : Գուրաւշ, Պէշիկ, Խսիկաթ :

6 30 Ենիմահ, Պէշիքաթ, Թարապ, Պէշիքօղ, Ենիք, Էմիրի, Գանի, Բ. Հիսար, Գանտ, Արեւմտ. Չէնիկ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրաւշ, Պէշիկ, Խսիկ :

8 Ա. և Բ. Գապաթէն, Մէշար, Պէշիքաթ, Թար, Պէշիքօղ, Ենիք, Էմիրի, Բ. Հիսար, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

8 45 Պէշիքաթ, Թարապ, Պէշիքօղ, Բաշապ, Բ. Թաշա մահ, Գանի, Ա. Հիսար, Գանտ, վանիք, Չէնիկ, Պէշիկ, Գուրաւշ, Խսիկ :

9 45 Ենիմահ, Մէշար, Պէշիքաթ, Թարապ, Ենիք, Սիշէն, Էմիրի, Բ. Հիսար, Արեւմտ. Գուր, Օրթաք, Պէշիկ :

10 30 Ենիմահ, Մէշարդու, Պէշիքաթ, Թարապ, Ենիք, Պոյաճ, Բ. Հիսար, Պէշիք, Արեւմտ. Օրթաք, Պէշիկ, Գապաթ :

2 45 Գասարաթ աշ, Իւսի, Պէշիկի, Գոսդի, ՕրՇաք, Պէյլ, Չէնի
Աննալ, Գաննա, Ի. Հիսար, Գանի, Լիլրի, Ենիբ, Թա-
րասլ, Պէյլիբա, Ենիիման

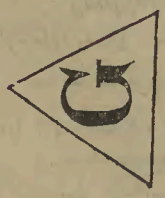
2 3 Գասարաթ աշ, Պէշիկի աշ, ՕրՇաք, Արնալ, Ի. Հիսար, Լիլրի,
Սթէն, Ենիբ, Գաննա, Պէյլիբ, Մէրսա, Ենիիմ

2 45 Խոսկ, Գուզի, Քէյլ, Չէնի, Վանիք, Գանի, Ա. Հիսար,
Գանտ, Ժ. Բաշ, մահալ, Պէյթըզ,
3 30 Պէշիկիմալ, Օրթաք, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար, Պոյաճ,
Էշիք, Թարապ, Պէյյիւքտ, Մէզարպ, Էշիմահան,
4 30 Պէշիկիմալ, Օրթաք, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար, Էմիրիկէն,
Էշիքիւթյ, Պէյթը Թար. Պէյյիւքտ, Մէզար, Բ. և Ա. Գամաք,
5 30 Գապալիմալ, Պէշիկի, Օրթաք, Արնամի, Գանտ, Բ. Հիսար,
Պոյաճ, Էշիք, Թարապ, Պէյյիւքտ, Մէզար, Էշիմահան :
6 45 Իւսիւտար, Պէշիկի, Գուզի, Օրթաք, Քէյլ, Չէնի, Ար-
նամի, Գանտ, Բ. Հիսար, Պոյաճ, Էշիք, Թարապ, Պէյյիւք,
8 Պէշիկիմալ, Օրթաք, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար, Էմիրիկէն, Էշիք,
Թարապ, Պէյյիւքտ, Մէզար, Էշիմահան :
9 45 Պէշիկի, Օրթաք, Գուր, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար, Էմիրիկէն,
Էշիք, Պէյթըք Թարապ, Պէյյիւք, Մէզարպ, Բ. և Գամաք,
10 Գապալիմալ, Գուզի, Պէյլ, Չէնի, Վանիք, Գանտ, Ա. Հի-
սար, Գանի, Բ. Բ. մահ, Բաշապ, Պէյթըք, Թարապ, Պէյյիւքտ,
10 45 Պէշիկիմալ, Բրթաք, Գուր, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար, Պոյ-
աճ, Սիմէն, Էշիք, Թարապ, Պէյյիւքտ, Մէզարպ, Էշ-
իմահանլի :
11 Պէշիկիմալ, Օրթաք, Գուրուտ, Արնամի, Պէյպէք, Բ. Հիսար,
Էմիրիկէն, Էշիք, Թարապ, Պէյյիւքտ, Էշիմահան :
11 Գուզիուհիճ, Պէյլ, Չէնի, Վանիք, Գանտ, Ա. Հիսար,
Գանի, Բաշապ, Պէյթըք,
11 30 Պէշիկիմալ, Գուզի, Օրթաք, Պէյլ, Չէնի, Արնամի,
12 Պէշիկիմալ, Օրթաք, Գուրուտ, Արնամի :

[illegible]

I = 11 = 400 11		I = 11 = 400 11	
1. 11	1. 11	1. 11	1. 11
1 30	6 35	1 30	8 45
2	8	2	9 20
2 30	8 40	2 30	10
3 5	9 20	3 5	10 30
3 45	10 30	3 45	11 5
4 30	11	4 30	11 35
5	11 30	5	12 5
5 25	12	5 25	
6		6	

ՀԱՅԿԱՎԵՐՈՒՄ ԵՎ ԵՐԱՐԱՆՈՒՄ

Ինչպե՞ս կ'ընտրեմ իմ հայրը
 և մայրս, որոնք ինձ կ'ապրեցնեն
 և կ'ապրեցնեն ինձ։

Սոյն դորժարանին համաժողով աշխարհածանձիթ է։ Մինչև ցույսոր եղանկերուն վընդարկուց ամեն կերպով գերադնայն լինելին անհամար վկայներով և բարոյովի և փրցանակներով հարձարանում ։

Ճորճ հրապոյի տուրած վկայականներն և հետևեալը յառաջ կը բերելու արդոյ և աշխարհաբլեեան դատաւոթեան թիտով ։

УНУУЛУЗУБЗ

1. No one can be a member of the Church of England who is not a member of the Church of Christ.

[illegible]

Զեր Արքեպիսկոպոսը ձեռք բովն ուրէլ տ'ալ կտր , որն որ Պ. Քօթեն (Coates) էր .
ծարանէն ելած էր . այս վերջինին մէջ գտնուած ատորակներն և կարևոր թել-
վածքներն ալ պարճ էին , սինգլես ձևեր Արքեպիսկոպոսը , որուն մէջ կը գտնուէր
միայն տետրակներ և թղթեր 10 լիւրտ (որ ըսել է 3 1/2 զխաչն աւելի) վա-
ճազ , զոր սխաշած էի հոն կառավարութեան հարժէ ունենալէր դրօժէ ու իր
տիրի :

Милосердие

[illegible]

Բերդ տը Զանկյոս
 Յ արդիւ 1863
 Սաւելի վնդարձակ տեղեկութեանց և վրայաճանկերու վաւերացման համար,
 ալեքք Ե դիմել տը ՅՈՒ ՀԱՆՏԵԱՍ ԱՅՏԱԿՈՒՆԻ Գլխավորնս դրժարանին յատուկ
 և դրժարանի Տաճկատանի և Պաշտօնիչի համար, Աստու խան թիւ Թ. և հիսմ տը
 Պ. Մ. ՊԱՍԿԵՆ, հաճատապէս Աստա խան թիւ 1 :